

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravnništvo: Karl Marksa (preje Turjaški) trg št. 2, prilličje. — Naročnina za mesec 6, četrletno 18 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 25.

LJUBLJANA, četrtek, dne 4. oktobra 1923.

Lelo I.

V pomoč Bolgariji.

Na pomoč bolgarskim delavcem in kmetom! Proletarijatu Jugoslavije!

Od 9. junija, ko so bandilje, zbrani okolu Cankova, vzeli oblast polom puča iz rok zemljoradničke stranke v Bolgariji, trpe bolgarski delavci in kmetje vedno še nezasišana nasilja od strani belogardističnih in fašistovskih krvolokov, katerim pomagajo monarhistične in oficirske klike.

Znani so vam že dogodki sodbe v Plevni ter v drugih krajih. Naša stranka je na mnogih številnih shodih povzdigovala svoj glas, da protestira proti vsem tem nasiljem krvavega režima v Bolgariji, režima, ki je vsak dan bolj pritezal okrove, pod katerimi so trpeli delavci in kmetje.

12. septembra so Cankovovi bandilje, da bi dosegli svoj končni cilj, zaprli listoše komunistov, odgovornih predstavnikov delavskega strankarskega in strokovnega pokreta. Cankovovi bandilje so uničili komunistične liste in razbili strokovne institucije. Belogardistični režim je storil vse, da uniči komunistično stranko, ker je vedel dobro, da mu je ona edini resni nasprotnik in edina in prava zaščitnica in borilka za pravice delavcev in revnih kmetov.

V brambi interesov nezalne manjšine kapitalistov, bankirjev, špekulantov, oficirjev in raznih banditov je postajal režim vsak dan brutalnejši, ker je dobro vedel, da se mu vsak dan bolj mažejo tla pod nogami.

Toda to neznosno slanje bolgarskih delavcev in revnih kmetov v zvezi s provokatorsko poliliko belogardističnih banditov je moralo izvajati odpor bolgarskih delavcev in kmetov. In danes se vodi krvav boj med delavci in kmeti na eni ter med kapitalisti in belogardističnimi banditi na drugi strani. Revne kmečke množice so uvidele, da je njihov interes istoveten z interesi delavcev v mestih in one vodijo sedaj skupno rame ob ramenu z delavci krvav boj proti nasilnemu režimu v Bolgariji. Samo socialno-izdajalci iz II. Internacionalne sloje na strani krvnikov bolgarskega delovnega ljudstva.

Ker je boj v polnem teku in ker se še ne more vedeti, bode li že sedaj uspelo združenim delavcem in kmetom, da obračunajo končno veljavno s svojimi rablji, je dolžnost jugoslovanskih delavcev in kmetov, da z budnim očesom zasledujejo boj svojih bolgarskih sodrugov in da ta boj podpirajo!

Prva dolžnost jugoslovanskega proletarijata mora biti najenergičnejša agitacija in borba proti pomoči belogardističnim banditom, če bi jo kdorkoli hotel organizirati v naši državi. Ker ni izključeno, da bodo pri eventualni zmagi bolgarskih delavcev in kmetov so hoteli naši vladodržci in ostali imperijalistični pohlepneži vmešavati v notranjo borbo v Bolgariji proti bolgarskim delavcem in kmetom, je največja in najsvetejša dolžnost vsakega delavca in kmeta, da vstane proti taki intervenciji, ker zmaga bolgarskih delavcev in kmetov je zmaga delovnega ljudstva in miru na celim Balkanu.

Mogoče je tudi da najdejo v naši državi zavetišče bolgarske belogardistične bande in da v naši državi kujejo po tem naklepe za potlačanje bolgarskega delavsko-kmečkega pokreta. V tem

slučaju je dolžnost jugoslovanskega proletarijata, da izsledi te bande in jim onemogoči delo!

Po poslednjih vesteh služijo ruske belogardistične in monarhistične bande v Bolgariji kakor orožje bolgarske vlade proti delavcem in kmetom. Njihova nevarnost postaja vedno večja tudi za jugoslovanske delavce in kmete. Verjetno je, da oni iz naše države pomagajo bolgarskim banditom proti bolgarskemu ljudstvu. Zato je dolžnost delavcev in kmetov v Jugoslaviji, da okrepe svojo akcijo za izganjanje ruskih kontrarevolucionarjev iz naše države ter da budno zasledujejo njihovo podzemeljsko delovanje in odkrivajo njihove peklenske načrte. Ti beli plačanci bodo jutri krvniki naših delavcev in kmetov, kakor so to danes v Bolgariji!

Sodrugih delavci in revni kmetje! Revolucionarni pokret delavcev in kmetov se bori na življenje in smrt. Ogromne žrtve, težke za bolgarski proletarijat, padajo vsakodnevno. Mogoče je, da se belogardističnim bandam posreči v krvi zadušiti pokret kmetov in delavcev. V tem slučaju je naša bratrska dolžnost, da se najenergičnejše zavzamemo za pravo azila za bolgarske revolucionarje ter da jih moralno in materijalno čim najbolj podpiramo, če bodo prisiljeni iskati v naši državi pribežališča.

Borba, ki jo vodijo danes bolgarski delavci in kmetje, je borba proti krvavemu fašistovskemu režimu in za delavsko-kmečko vlado. Interesi delavcev in kmetov so isti, kakor je njihov nasprotnik, ki jih hoče v krvi zadušiti, eden in isti, in le v skupnem boju, z združenimi močmi si morejo delavci in kmetje zagurati zmago in svojo vladavino. Dogodki, ki so se odigrali od 9. junija do danes in ki se še odigravajo, so bili krvava šola za delavce in kmete na Bolgarskem, ker so delavski razred in kmetje z velikimi žrtvami poplačali svojo razcepljenost in so bili v ognju in krvi prisiljeni spoznati življenjsko potrebo enolne fronte delavcev in kmetov.

Delavci in kmetje v Jugoslaviji, zatirani pod težko reakcijo, morajo imeti to skušnjo pred očmi. Enotna fronta delavcev in kmetov je ljudi v naši državi edina pot za uspešen boj proti reakciji in fašizmu, proti političnemu in gospodarskemu suženstvu delavcev in kmetov. Prvi predpogoj za ustvarjenje te fronte so močne in dobro izgrajene organizacije Neodv. Delavske Stranke.

Pošiljamo bolgarskim delavcem in kmetom, ki umirajo za svojo pravično stvar, za svojo »staro pravdo«, bratrske pozdrave in tople želje za konečno zmago nad krvnimi sovražniki delovnega ljudstva; klanjamo se žrtvam, ki so padle v boju in kličemo:

Zivela borba bolgarskih delavcev in kmetov!

Dol z krvavim režimom Cankova!
Naj živi delavsko-kmečka republika Bolgarska!

Dol z balkansko reakcijo in fašizmom!
Ven z ruskimi kontrarevolucionarji!
Osrednji odbor Neodvisne Delavske Stranke Jugoslavije.

Vsem krajevnim organizacijam in zaupništvom.

Bolgarski reakciji se je za enkrat posrečilo udušiti revolucionarni pokret bolgarskih delavcev in kmetov. Mnogo revolucionarnih delavcev in kmetov se je moralo umakniti pred četami fašistovske Cankove vlade na jugoslovansko ozemlje. Njim je potrebna najhitrejša pomoč. Pokažimo s hitrim nabiranjem prispevkov za nje svojo solidarnost z revolucionarnimi delavci in kmeti Bolgarije.

V to svrhu naj postavi takoj vsaka organizacija tročlanski odbor iz najboljših sodrugov. Ti odbori imajo voditi celo nabiralno akcijo. Odbori naj se takoj javijo pisмено pokrajinskemu izvrševalnemu odboru NDSJ v Ljubljani.

Prve prispevke je treba nemudoma poslati na: Centralni odbor NRPJ, Beograd, Kosovska 43 IV. in istočasno naj javijo nam, koliko so poslali na omenjeni naslov. Ti odbori bodo odslej stalno obstojali v svrhu stalnega nabiranja prispevkov za žrtve reakcije v Jugoslaviji in inozemstvu. Navodila za njihovo bodoče delovanje pošljemo naknadno.

Sodrugih, odzovite se pozivu in nemudoma pošljite prve prispevke na gori omenjeni naslov!

Zivela revolucionarni boj bolgarskih delavcev in kmetov!

Zivela proletarska solidarnost!
Pokrajinski izvrševalni odbor N. D. S. J. v Ljubljani.

† S. Pavle Pavlović.

Iz Sofije prihaja vest, da je v zadnjih bojih bolgarskih delavcev in kmetov proti fašistovskim bandam kontrarevolucionarne Cankove vlade padel junaške smrti s. Pavle Pavlović.

S. Pavlović je bil po poklicu usnjarski delavec, ki se je že v mladosti udeleževal proletarskega pokreta. Sam si je pridobil obširno izobrazbo in je igral vodilno vlogo v strokovnem pokretu. Leta 1920. je bil izvoljen na komunistični listi v ustavolovno skupščino. Po obznani je šel v inozemstvo, kjer je deloval predvsem na strokovnem polju. Ko je v Bolgariji izbruhnil revolucio-

narni pokret delavcev in kmetov proti Cankovi vladi belega terorja, je pohitel tja, da vstopi v proletarsko revolucionarno armado. Kakor je deloval vedno za osvoboditev proletarijata, tako je tudi v odločilnem momentu žrtvoval osvobodilnemu boju proletarijata svoje življenje.

Spomin tega junaškega revolucionarnega borca bo ostal nepozaben proletarijatu Jugoslavije, ki je izgubil v s. Pavloviću enega svojih najboljših sodrugov, ki je bil rdeči zastavi zvest — do smrti.

14. 10. 23. S. J.

Kljub vsemu!

Rudarska stavka je končana, preganjanja pa se nadaljujejo s polno paro. Ne le po revirjih, tudi v Ljubljani je cel aparat na nogah, kot v časih »Obznanec«. Prejšnji leden so se vršile skoro pri vseh funkcijarnih stranke in strokovnih organizacij hišne preiskave. V »Delavskem Domu« so prejšnji ponedeljek napravili cel pogon. 16 policistov je zaprlo zvečer vse dohode in zapisali so vse, ki so bili slučajno v domu navzoči.

V litijskih zaporih drže celo vrsto sodrugov na podlagi neutemeljenih sumničenj. Ker so bili zaporu prenapolnjeni so zaprli dve sodružice samostalno v temnico. Litijski sodrugji so v protest, da se postopanje proti njim zavlačuje na vse mogoče načine, stopili v dvodnevno gladovni štrajk.

V celjskih zaporih je še vse polno sodrugov.

Radikalija je napravila generalni naskok na delavski pokret. Ali gospodje se molijo, če mislijo, da nas bodo s tem ustrašili. Dobra je taka skušnja, ker pokaže se, kdo je mož. Koristolovci so že davno odpadli iz naših vrst bojnevega proletarijata, ti so že v varnem zavetju režimskih jasli, borce bo pa neosnovano preganjanje le še utrdilo v njihovem delu. Z bajoneti se idej ne more uničiti. Vedno večja beda delavstva, vedno hujši teror, rastoča dra-

ginja in vedno večje izkoriščanje — to so listi agitatorji, ki vodijo proletarijat v boj. Gospodje, če hočete zatrei razredni boj — zatrite izkoriščanje, zatrite draginjo, zatrite parasite, ki se maste z delom proletarijata. Z eno besedo: odpravite sebe in svojo družbo!

Zgodovina ima svoje železne zakone. Kapitalizem sam je rodil in vedno množi svojega nasprotnika — proletarijat. Vedno večje izkoriščanje sili vedno nove borce v bojne vrste proti kapitalizmu.

Kljub vsemu, mi ne klonemo. Čim večji bo pritisk, tem večji bo odpor. Čim hujše bo preganjanje, tem vstrajnejše naše delo.

Podvojite vsi svoje delo za »Glas Svobode«, podvojite svoje delo za Neodvisno delavsko stranko. Nabirajte novih članov za stranko in širite list, to bo, sodrugji, naš odgovor na preganjanja.

Buržuazija besni, ker jo je strah, ker vidi, da mora propasti. Mi pa gremo naprej, ker naša je bodočnost.

Naj mečejo kamne po nas, naj nas preganjajo; mi gremo naprej, ker naš boj je boj za pravico proti krivici.

Strnite še bolj svoje vrste!
Podvojite svoje delo!

Cel svet si more proletarijat priboriti, za zgubiti pa nima ničesar razen svojih okov.

Razpad Nemčije.

Nemška vlada je že ponovno poizkušala uslaviti katastrofalni padec nemške marke. Vedno brezuspešno — po kratkem oddihu je la drvela s stopnjevano silo navzdol in povlekla s sabo dobršne dele zlatega križja. Zadnji poizkus pa je izvršila pred dobrim tednom in sicer s precejšnjim začetnim uspehom. Njeni intervenciji se je namreč posrečilo potisniti dolar z njegove tristo milijonske višine (toliko mark se je dobilo za en dolar!) na tretjino te svote — in to tekom enega dne. Vsaka vladna intervencija na borzi pa ima ekonomski smisel in izgleda za uspeh samo v onih slučajih, ako vodi započeta akcija k direktnemu ozdravljenju državnih financ. O takem ozdravljenju pa v tem momentu v Nemčiji ne more biti govora. To vlada tudi sama prav dobro ve — z ozdravljenjem marke sploh ne računa več, ker je pričela že akcijo, da uslvari po ruskem vzgledu novo plačilno sredstvo. Toda zakaj potem zapravi dnevno po deset milijonov zlatih mark in jih meče v nenasišna žrela valutnih spekulativov? Vzrok ni gospodarski, nego eminentno političen. Notranje politična situacija se je približala popolni kaolični formi. Razburjenje, ki se je polastilo prebivalstva radi neverjetnega porasta vseh cen (te so bile dobesedno vsako uro vsižane — dočim se je spreminjala plača delavstvu le vsaki teden in uradništvu celo samo vsakih štirinajst dni, ki je bilo na ta legalni način izmzgavano v taki meri, kol je ne pomni zgodovina v boju človeštva s kapitalom), to razburjenje se je širilo z bliskovito naglico ne samo med razredno zavednimi borci, nego tudi v krogih povsem obubožanega »srednjega« stana. Da vsaj za trenotek dobi časa, da vsaj za hip uslvari nemire in plenitve, ki so postale že vsakodnevna pojava — to je pravi vzrok državne intervencije na borzi. Ustavili padec marke vsaj toliko časa, da zmore v miru likvidirati spor s Francosko radi Porurja. In po likvidaciji se bo lažje našel kakšen izhod iz mučne situacije — mislijo nemški državniki, ki so pa pozabili, da se tudi oni narod, ki ga je na svetu najlažje vladati, po takih izkušnjah, katere je moral poplačati s svojim zdravjem in svojo duševno silo, mora polagoma spamečovati. Brez dvoma pomeni vzdrževanje pasivnega odpora s strani nemške vlade bankrot državnih financ. Z državnim bankrotom pa ni združen bankrot privatnega gospodarstva. Zgled Nemčije je sijajen

profidokaz za one gospodarske teorelike, ki trdijo, da je samo cveloča privatna industrija — povod blagostanju celokupne države. Nemška privatna kapitalistična podjetja so danes (računano v zlatu!) bogala kot še nikoli. Profili, ki so jih vtaknili v žep podjetniki radi mahinacij z delavstvom (katere so plačevali v ničvredni papirnatih valuti — a svoje produkte prodajali doma in v tujini le na podlagi zlate predvojne vrednosti) so nezasišano visoki. In sedaj je prišla še vlada, ki jim je naklonila v obliki podpor za vzdrževanje pasivnega odpora biljonske svote. Dnevno je porabila vlada po tri zlate marke na vsakega prebivalca v zasedenem ozemlju. Tega zlatega blagoslova pa ni bil deležen, kol bi mogoče kdo mislil, oni faktor, ki se je edini resno in zagrizeno boril proti invaziji francoskega militarizma in imperijalizma — to je delavstvo — ne — podpore so se razdeljevale med »obubožane hrpine« veleindustrije, da so ti vzdržali v pasivnem odporu in niso že takoj prvega dne, kol je sicer navada v teh krogih, postali zavezniki francoskega kapitala. Stinnes, Thyssen, Wolf in tovariši so takoj spoznali ugodno konjunkturo, ki jim jo je naklonil Berlin — in začela se je afera, kol je bolj umazane ne pozna, sicer v tej branji ne baš revna zgodovina. Mesto da bi dali ti koncerni svojemu delavstvu podpore, so zlati denar porabili v borzne spekulacije. Po nemških tržiščih so pokupili vse visokovalutarne devize in na ta način strmoglavili v prepad nemško marko. Državna uprava je razsipala ves svoj zaklad, ki ji je še preostal, v ta nenaslišna grla privatne »inicijative« in privatne »širokopoteznosti«. Ista industrija, ki je ruinirala državo, pa je v svojem časopisju (98% vsega nemškega časopisja je v njenih rokah) započela brezslidno agitacijo za nadaljevanje pasivnega odpora — saj je pri svojem brezdelju zaslužila desetkrat toliko, kol pa za časa najbolj cveločega obrala. Se več — med tem ko so izvlekli iz državne blagajne ves denar — so iskali in našli zveze s francoskim kapitalom. Skrivaj, kol tafovi so se združili v svojih interesnih sferah. In naj še pride sedaj kdo in govori o patriotizmu privatnega kapitala! Naj te še zaslepljenci verujejo v njegovo nacionalno vlogo! Delavstvo pa je strdalo in idealno vztrajalo pri pasivnem odporu. Ne zato, da podpre svojo buržuazijo — ne, za take ekstravagance je porursko delavstvo prezvedno — ne-

go zalo, ker smatra današnjo militaristično Francijo za nevarnejšo nasprotnico. Roko v roki z nemškim proletarijatom se je boril tudi francoski. Posebno omladina je bila na svojem mestu. Njena agitacija med vojaštvom ni mogla biti aktivnejša kol je bila. Številno dezertirjev v francoski vojski je zavzelo za francoske mogočnejše že opasne dimenzije (pripomniti je treba, da je francoski narod v svoji večini miroljuben in da je bilo treba najbolj rafinirane propagande, da se je sploh odzval pozivu za časa svetovne vojne).

Nemška vlada je brezpogojno kapitulirala, ker je to ukazal nemški velekapital, ki je zavohal v kooperaciji s francoskim — zopet novo polje profita. Delavstvo pa ni pripravljeno tako brezpogojno stopiti v novi jarem teh novoporočencev. Danes stoji pripravljeno, da vpostavi samo oni družabni red, ki edini zmore rešiti človeštvo pred popolnim ruinom. Vsa severna Nemčija — osobito pa Sachsen in Thüringen je danes zrela za diktaturo proletarijata. Zalibog, da mora priti povsod do popolnega gospodarskega poloma, predno se delavstvo zave svoje zgodovinske misije. Kol v Rusiji, bo moralo tudi v Nemčiji pričeti obnovo povsem od temeljev. Nobena nezgoda jim ne bo ostala radi zavožene državne uprave prihranjena. Idealizem jih bo pripeljal k zmagi. Idealizem in požrtvovalnost, kol ga zmore edino zaničevani in teptani proletarijat.

Drugače pa izgleda v južni Nemčiji. Južna Nemčija je bolj poljedelska v nasprotju s severno industrijsko Nemčijo. Ukinitiv pasivnega odpora s strani nemške vlade se smatra v tem skrajno konzervativnem in monarhističnem delu Nemčije za najpripravnejši moment vpostavitvi fašistično diktaturo. Nasprotje med Bavarsko in Prusijo je bilo že od nekaj veliko. Danes je postalo nepremosljivo. Bavarska je poleg Ogrske v srednji Evropi center reakcije. »Domorodne organizacije« šlejejo danes do dveh milijonov mladih, sfašitiziranih mož. In vsa ta masa je vojaško disciplinirana — stoji pod vodstvom bivših oficirjev, ki so s prevratom izgubili svojo pozicijo in so zato pripravljene žrtvovati vsak moment tudi življenje, da si jo pridobe zopet nazaj. Do kosti separatistična bavarska vlada jih proleži. »Republikanska« vojska je na njih strani. »Republikanska« policija je na njih strani. Vse sanja o zlitem veku bivšega kraljestva. »Zadnji pregled čet pred končnim nastopom« je začelkom septembra nazval

oficijelni govornik parado, ki se je vršila v Nürnbergu pod pompozno naslovom: Nemški dan v čast spominu bivše armade. Ludendorff, admiral Scheer, general Märker, »Kromprinz« Rupprecht — sami vodje bivše nemške vojske, so se udeležili tega dne in njim na čast je odmeval stari Nürnberg v tridnevnem »hajlanju« — njim na čast so defilirale nacionalistične čete Hitlerja — s svojimi rdečimi zastavami, v katerih sredini se šopiri na belem polju znani »Hackenkreuz« — danes simbol reakcije.

V Nemčiji je proglašeno izredno stanje. Za diktatorja Bavarske pa so postavili von Kakra. To se pravi — postavili volka v stajo ovac. Von Kahr je izrazil pristlaš bodočega bavarskega kralja Rupprechta — svojega separatističnega mišljenja ni nikoli skrival, svoje reakcionarnosti ljudi ne. Prepovedal je takoj na Bavarskem proletarske stoltnije — la edini proliulež proti nacionalistični propagandi monarhistov. Odstavil je socijalistične župane in na njih mesto imenoval svoje kreature. Predpriprave za ocepilcev od Nemčije — in za proklamiranje bavarske kraljevine so končane. Danes se igra že z odprtimi kartami. Bavarska reakcija je na pohodu in svetovni proletarijat je aviziran, da se je ubrani. Obmejni državi Sachsen in Thüringen postavljate svoje proletarske stoltnije, da zavnejo fašizem ako bo hotel razlegniti svoj teren ljudi do Berlina. Fašisti razpolagajo z ogromnimi denarnimi sredstvi — so oboroženi od glave do pet — delavske stoltnije so slabo preskrbljene z orožjem — toda prožete so prepričanja, da je to končni in zadnji atentat nanje, ki jih bi vrgel, ako uspe, v nedogledno suženstvo — in to prepričanje jim bo dalo moč, da vztrajajo v tem zadnjem boju. Na njih strani so danes simpatije vsega naprednega človeštva. Proletarijat vseh dežel bo spremljal njih boj kol svojega — zabranil bo prevoz orožja fašističnim armadam — in drhite pričakoval, da bo stopila svetovna revolucija v novo fazo — svoji sigurni zmagi zopet za korak nasproti.

M-i-r.

~~~~~

Sestanek ljubljanskih zaupnikov

N. D. S. J. je vsako sredo ob pol 8 uri zvečer v »Delavskem domu.«

~~~~~

Zbirajte za fiskovni sklad „Glasa svobode“!

LISTEK.

Zgodovina boljševizma.

Revolucionarna izkušnja ruske komunistične stranke so tako velika, raznovrstna in praktično važna, da so za celi mednarodni komunistični pokret od neprecenljive važnosti. Ruska komunistična stranka ni le prva stranka tretje (komunistične) internacionale; njena zgodovina, njene zmage in njeni porazi so bili in bodo še dolgo vir, iz katerega bo črpal pouk ne le ruski, temveč tudi proletarijat celega sveta v vseh teoretskih in praktičnih vprašanih razrednega boja. To se da razlagati v glavnem zato, ker je rusko komunistična stranka v svojem razvoju šla skozi tri zgodovinska obdobja: a) ona se je razvila pred rusko meščansko revolucijo, t. j. ona je nastala in delovala v še napol federalni družbi; b) kakor voditeljica najnaprednejšega in najrevolucionarnejšega razreda, je korakala ona na čelu revolucionarnih sil, ki so korakale proti državi, ki je imela obliko tiranstva, t. j. ona je bila najaktivnejši faktor meščanske revolucije; c) potem ko je pomagala meščansko revolucijo izvesti konsekvencno do konca, je povzdignila zastavo neposrednega boja proti kapitalizmu, priborila si je (1917) iz rok veleposesnikov in kapitalistov vso oblast ter se tako spremenila v vladajočo stranko, ki gradi proletarsko državo. Tako je zgodovina ruske komunistične stranke zgodovina stranke, ki stoji danes na čelu največje evropske države.

Proletarska stranka v Rusiji obstoja — če računamo njen obstoj od prvega kongresa v letu 1898 — 25 let; če pa računamo njene prve začetke (v drugi polovici sedemdesetih let), več nego 45 let. V tem času se je stranka nazivala Socijaldemokratska Delavska Stranka. V daljnem razvoju se je začela imenovati Socijaldemokratsko Boljševiška Stranka, pozneje enostavno »boljševizem« ali Boljševiška Stranka. Po februarški revoluciji, 1. 1917, je ostala vedno pri tem imenu; konečno je pa, po oktoberski revoluciji, v maju 1918 bilo sklenjeno na 7. strankinem kongresu ime Ruska Komunistična Stranka (boljševiki). Ime »Komunistična Stranka« je boljševiki in točneje nego »Socijaldemokratska Stranka« ali pa kakor »Boljševiki«, »Boljševiška Stranka«, ker to ime bolje označuje jedro, značaj revolucionarne proletarske stranke, njen končni cilj: komunizem, potem diktature proletarijata. Karel Marks in Friderik Engels sta se imenovala komunisti in tudi njihov manifest (l. 1848) se je imenoval »Komunistični manifest«. Razen tega, se po svetovni vojni razumeva pod imenom »socijaldemokratska« tista stranka, ki podpira vlado kapitalizma v Evropi. Čeprav nihče ne more spraviti iz sveta dejstva, da se je delavska stranka v Rusiji dolgo časa imenovala socijaldemokratska, a pozneje se je spet imenovala boljševiška, in šele leta 1918, po oktoberski revoluciji, se je nazvala za Komunistično Stranko, je sprememba teh imen v zvezi z različni razdobji stranke same, ki je morala delovati v različnih zgodovinskih obdobjih, ki so določevala nabitelje naloge stranki. V času svojega obstoja je prešla stranka dosledno skozi vsa obdobja do meščanske revolucije, t. j. do prvih let dvajsetega stoletja, potem dobo meščanske revolucije (1903-05 in 1917), na koncu dobo začetka in prvih zmag proletarske revolucije, to je od marca 1917 do oktobra 1917.

Predno bomo poskusili orisati zgodovino komunistične stranke same, moramo malo razmere, pod katerimi se

je razvijal delavski pokret v Rusiji in struje, proti katerim se je moral boriti.

V zapadni Evropi ni bilo v času meščanskih revolucij (1789—1871) razrednih proletarskih organizacij. Te so se ustanovile šele v sledečem obdobju, v času takozvanega »mirnega razvoja kapitalističnih odnošajev«. V Rusiji pa je nastala, nasprotno, revolucionarna proletarska (komunistična) stranka pred obdobjem meščanske revolucije in je kakor popolnoma razvila strankarska organizacija delovala v času, v katerem je bilo še vse polno ostankov iz predkapitalistične dobe, t. j. iz dobe fevdalizma in tlačanstva. Treba pa je poudariti, da so bile poleg teh ostankov predkapitalistične dobe, ki so dokazovali gospodarsko zaostalost države, tudi »najvišje« oblike razvitega kapitalizma in da je bilo znatno število delavstva, ki je bilo osredotočeno v velikih podjetjih. Ruska buržuazija je bila odvisna tako od tujega kapitala, kakor od avtokratsko-fevdalne vlade, in to je bil glavni vzrok njene socialne in gospodarske slabosti ter njene politične brezpomembnosti. Mnogo milijonov poljedelcev je živelo pod tlačanskim jarmom veleposesnikov. Zato je morala proletarska stranka, pod pritiskom teorija v napol fevdalni državi, v sredi izbruha močnega revolucionarnega pokreta, v čegar prvih vrstah stoji delavski razred, delovati in izdelovati svojo taktiko. Ruska komunistična stranka je bila torej prisiljena, kakor avantgarda delavskega razreda, ki je delovala v dobi razvoja meščanske revolucije, boriti se istočasno proti avtokratsko-fevdalni državi in proti meščanskemu liberalizmu. V delavskem pokretu samem so se morale napredne skupine proletarskih množic boriti proti uplivom na eni strani socialno revolucionarne stranke, ki se je oslanjala na male posestnike, na drugi strani pa proti uplivom menševikov, ki so bili malomeščanska stranka.

Desetletja je izdruževala proletarska avantgarda težke boje proti carističnemu despotizmu, ki je bil najhujši sovražnik delavstva.

Delavci niso takoj razumeli, da je za njihovo osvoboditev izpod jarma kapitala potrebno, da najprvo odvrgnejo jarem carizma, ki se je predvsem opiral na veleposesniškeplemiče, a ravno tako niso razumeli, da potrebujejo za uspešno izvajanje razrednega boja samostojno politično organizacijo, svojo stranko. Tako politično organizacijo, t. j. stranko, morali so snavati delavci v napol fevdalni avtokratski državi, ki je brezobzirno zatirala vsak tak poskus in ki je zato silila delavce, da so se posluževali nezakonitih sredstev, dočim so speč v drugih momentih nastopali v javnih akcijah, ali so na različne načine združevali javne in ilegalne načine delovanja in organizacije. V tej borbi delavcev proti carističnemu in aristokratskemu režimu samoderžstva so bili zainteresirani tudi najmočnejši kapitalisti, fabrikantje, — ti so mislili s pomočjo delavstva omejiti avtokratsko caristično oblast na korist kapitalizma. Avtokratski policijski režim jim je prišel prav za zatiranje stavk in »punitov« po tovarnah; sicer je pa celi sistem carizma oviral razvoj kapitalizma in razmer kapitalistične produkcije. Zato se je razvil v vrstah tovarnarjev, trgovcev in sploh kapitalistov, liberalni pokret, čegar končni cilj je bila ustava, t. j. omejitev carske oblasti potom parlamenta (dume). Meščanski liberalizem ni imel ničesar proti temu, da bi delavci malo zrahljali rebra avtokratsko-fevdalni državi; gledal je pa na to, da se ne zruši popolnoma carski režim in da se ne stre hrbtenica kapitalistom pa mestih in vaseh. Tako se vleče tudi boj proletarske avantgarde proti meščanskemu liberalizmu kakor rdeča nit skozi celo desetletje, od prve ruske revolucije (v letih 1905—1907) do druge (februarške) revolucije v letu 1917. Ta boj je zahteval od stranke popolnoma jasno razumevanje tako končnih ciljev, kakor najbližjih nalog, veliko revolucionarno vstrajnost in veliko prožnost. V teh bojih je stranka postala močna in je vzgojila široke množice.

(Dalje prihodnj.)

... bo slavila šestletnica obstoja oktoberske revolucije. ... številke

Predlog resolucije o narodnostnem vprašanju.

Referent s. Gjuró Cvijić.
(Nadaljevanje.)

IV.

V smislu teh osnovnih interesov zgodovinskega programa se bori N. D. S. J. proti vsakemu nasilnemu ujedinjenju narodov v eno državo. Ona zamejuje tudi nasilno ujedinjenje hrvaškega in slovenskega naroda s srbskim, posebno pa še zato ker neposredna zgodovinska skušnja uči, da se z nasilnim ujedinjenjem doseže ravno nasprotni rezultati.

Kakor edini način za reševanje narodnostnega vprašanja smatra N. D. S. J. pravo samoodločbe narodov. N. D. S. J. priznava vsakemu narodu pravico na suverenost v določevanju svojih smeri, torej tudi pravo na svobodno odcepitev in ustanovitev svoje posebne države, oziroma priključenje k svoji narodni državi. To priznanje prava suverenosti neodvisnosti in pravice odcepitve za vse narode je le dosledna posledica borbe proti vsakemu narodnostnemu zaliranju, dočim bi odrekanje teh pravic pomenilo le uslužnost politiki vladajoče srbske buržuazije.

Konkretno pomeni priznanje samoodločbe do odcepitve odločno in dosledno borbo proti reakciji in za take politične svoboščine, ki bodo omogočile popolno samoodločbo narodnih množic polom plebiscita. Priznanje pravice na odcepitev nima zato nič skupnega s takozvano amputacijo, nasprotno to priznanje pomeni boj za take politične svoboščine, ki bodo onemogočile nasilno rešenje vprašanja o odcepitvi po vladajoči buržuaziji.

V.

S tem, da priznava N. D. S. J. narodno pravico do cepitve, pa ne trdi, da je ta odcepitev tudi vedno koristna in potrebna. Vprašanje potrebnosti ali nepotrebnosti od cepitve mora stranka reševati v vsakem konkretnem slučaju posebej iz vidika interesa napredka in razrednega boja proletarijata.

Zato priznanje prava na odcepitev po N. D. S. J. ne zaključuje njeno agitacijo proti odcepitvi. Nasprotno pomeni ravno zanikanje prava odcepitve na eni strani jačjenje vladajoče buržuazije, na drugi strani pa separatizma, ki je posledica narodnostnega zaliranja. Odcepitev je potrebna le tedaj, kadar narodno zaliranje onemogočuje razvoj zaliranega naroda in svoboden razredni boj proletarijata. Nasprotno pa bo, čim večja bo svoboda samoodločbe, tem slabši separatizem, ker se bodo v večini slučajev, posebno pa pri Hrvatih in Slovencih pojavile težkoče odcepitve, kakor vsled narodnostne prepletenosti tako tudi vsled zemljepisnih in gospodarskih zvez ter vsled potrebe velikega gospodarskega področja za razvoj narodnega gospodarstva.

VI.

V kolikor posamezni zalirani narodi (kakor danes Hrvati in Slovenci) teže za samoodločbo v državnih mejah, zaslopa N. D. S. J. za vsaki narod v državi pravico, da suvereno polom izraza svobodne ljudske volje določi svoj narodni teritorij, brez ozira na zgodovinske pokrajinske meje. Ravno tako zaslopa N. D. S. J. načelo, da ima vsak narod pravico določiti svoje razmerje do državne celine prostovoljno in svobodno na temelju popolne narodne enakopravnosti.

Sloneč na tem osnovnem naziranju, se bo N. D. S. J. borila za to da se polom take svobodne samoodločbe vsakega poedinega naroda ustvari njihova federativna državna skupnost po njihovi lastni volji, ker je to najbolj primerna oblika za gospodarski in kulturni razvoj tako celine, kakor posameznih delov. Pri tem se bo borila N. D. S. J. za najpopolnejšo lokalno samoupravo v tej državni obliki.

Ceprav se tako izpeljane pravice samoodločbe narodov ne more doseči samo z revizijo reakcionarne centralistične ustave, se bo vendar borila N. D. S. J. zavoljo tega, da pridemo do demokratičnejšega sistema, za revizijo ustave ter za ustavo, ki bo omogočila dosledno izvedbo samoodločbe narodov.

VII.

Ker pod kapitalističnim režimom v Jugoslaviji ni mogoče doseči popolnega prava samoodločbe, ampak je mogoče le narodna nasprotstva ublažiti do gotove meje s sporazumom med vladajočo srbsko buržuazijo ter njeno monarhijo in med oslalnimi narodnostnimi buržuazijami, povdarja N. D. S. J., da tak sporazum narodnostnih buržuazij ne pomeni dosega prava samoodločbe, temveč nasprotno pomeni le odstopanje od njega in ustanovitev enotne fronte vseh buržuazij proti delavnemu ljudstvu vseh narodov. Tak ponovni sporazum buržuazij ne more rešiti narodnega vprašanja, ker bo buržuazija vseh treh narodov zavoljo svojih nasprotnosti si kapitalističnih interesov spet ustvarjala nova narodnostna nasprotstva.

VIII.

Narodnostna nasprotja je mogoče odstraniti le s tem, da se odstranijo od oblasti razredi, ki so njihovi nosilci. Narodnostna nasprotstva so neizbegljiva dokler vlada buržuazija in dokler so kmetje in srednji stanovci še pod uplivom podedovanih in usiljevanih jim narodnostnih predsodkov v zvezi z buržuazijo. Zato se bo N. D. S. J. borila sama, ter je pripravljena boriti se skupno z vsakim naprednim in republikanskim pokretom kmetov in srednjih stanov za sivoritev vlade delavcev in kmetov na teritoriju vsakega poedinega naroda v Jugoslaviji. Delavsko-kmečke vlade bodo lahko rešile narodnostna vprašanja v Jugoslaviji in bodo postavile tako temelje za balkansko-podonavsko federacijo delavsko-kmečkih republik.

IX.

Priznanje prava samoodločbe narodom brez boja za dosego te samoodločbe bi bila hinavščina. N. D. S. J. se zato tudi razlikuje v narodnostnem vprašanju od jugoslovanskih social-patrijotov, ki podpirajo hegemonijo srbske buržuazije. Kakor internacionalna stranka podpira N. D. S. J. borbo za samoodločbo narodov proti narodnostnemu zaliranju, pri tem podpira N. D. S. J. predvsem kmečke pokrete zaliranih narodov ter jih skuša odcepiti od pogubnega vpliva buržuazije da jih osvobodi okov starokopične zgodovinske ideologije in pacifističnih iluzij ter da ustvari na ta način enotno fronto delavcev in kmetov in združi boj za narodno osvobojenje z bojem za socialno osvobojenje in za delavsko-kmečko vlado.

Pri podpiranju boja proti narodnostnemu zaliranju bo pa N. D. S. J. vedno ohranila svojo popolno samostojnost ter bo vedno povdarjala svoje načelno stališče ter zastopala posebne interese delavskega razreda in celega izkoriščanega delavnega ljudstva.

Naloga N. D. S. J. je, izvesti popolno enotnost celokupnega delavnega ljudstva, tako vladajočega kakor zaliranih narodov. Posebno pa ima N. D. S. J. nalogo, da v Srbiji povdarja, kako nobeden narod, ki zalira druge narode, ne more biti svoboden ter da brezobzirno razkrinka parolo centralizma srbske hegemonistične buržuazije. Med zaliranimi narodi pa mora N. D. S. J. vedno povdarjati razredni značaj parole samoodločbe, federacije in avtonomije v uslih opozicijske buržuazije, ki pod temi parolami razumeva le monopol za izkoriščanje delovnega ljudstva lastnega naroda. N. D. S. J. bo tudi brezobzirno razkrinkala večno kolebanje buržuazniških strank med bojem proti vladajoči buržuaziji (zavoljo nasprotnosti si kapitalističnih interesov) ter med pogajanjem z vladajočo buržuazijo (zavoljo razdelitve plena). Ravno tako bo N. D. S. J. vedno pofegnila jasno mejo proti hrvaškemu, slovenskemu ali kateremu si že bode social-patrijotizmu.

X.

Interesi enotnega boja delavskega razreda zahtevajo ujedinjenje delavcev

vseh narodov Jugoslavije v enotne delavske strokovne organizacije. Samo enotnost delavskih organizacij ter enotna Neodvisna Delavska Stranka Jugoslavije omogočujeta delavskemu razredu uspešen boj in mu zagotavljajo

zmago nad današnjim družabnim redom, brez katere je nemogoče tudi končno uničenje narodnostnega zaliranja in neenakosti.

(Konec.)

Ženski vestnik. Feministična alijansa in mi.

23. septembra so zastopnice večine ženskih društev v Jugoslaviji ustanovile poseben odbor za boj za ženske pravice.

Po daljši, resni debati (če izvzamemo bizantinski pozdravni govor predstavnice narodnih dam in skrajno neumestni, skoro komičen naslop zastopnice katoliškega ženstva) je bil skoro soglasno sprejet ta program:

A.) Namen, naloge cilj.

I.

1. Jugoslovanska feministična alijansa v državi SHS zahteva splošno in enako volilno pravico za žene za vse zakonodavne in avtonomne zastope pod enakimi pogoji kakor jo imajo moški državljani kraljevine SHS.

2. J. F. S. smatra volilno pravico za žene le kot sredstvo za popolno osvoboditev žene.

II.

3. J. F. A. ugotavlja, da je žena v vsakem oziru enakovredna z moškim. Iz tega dejstva sledi, da mora biti z njo enakopravna v javnem in privatnem življenju.

4. D se pripravi ženi pot k enakopravnosti z moškom, zahteva J. F. S. poleg v. pr., da se unesejo v novi državljanski (gradjanski) zakonik sledeče najnujnejše določbe:

a) poklic žene kot matere in gospodinje se prizna kot produktiven poklic. Vsled tega je treba ženo za ta poklic usposobiti s posebno izobrazbo in dati ženi, gospodinjji vpliv na gospodarsko politiko;

b) ekonomska neodvisnost poročene žene;

c) prizna se oblast staršev nad otroci, t. j. očetova in materina;

č) zaščita družinskega življenja s tem, da se z zakonom zagotovi obstoj matere in otroka;

d) izprememba dednega prava v izenačenje soprogov kakor moške in ženske dece.

5. Da se zaščiti ženinina sila za one fizične in duševne naloge, katere more izvrševati le ona, zahteva J. F. S.:

a) splošno zavarovanje mater;

b) zaščita ženske moči z obzirom na njen prirodni poklic;

c) enake plače za enako delo;

č) ženske obrtne nadzornice.

6. Da se omogoči pravilni razvoj ženinim duševnih zmožnosti, zahteva J. F. S.:

a) urediti šolska za deklice in dečke na ta način, da imajo možnost gojiti in poglobiti svoje posebne zmožnosti in da se jim odpre pot za njihove specialne poklice;

b) popolna svoboda za napredovanje žene v poklicu, ki ga izvršuje.

7. Na podlagi strogo znanstvenih raziskovanj in iz teh pridobljenih sklepov v vrednotah produktivnega dela žene za družbo in države zahteva J. F. S., da se da ženam priliko, da se udeležujejo zlasti na vodilnih mestih prosvetnega in socialno-političnega resora. J. F. S. poudarja izrecno, da se morajo žene udeleževati v lakem delu, kj ga izvrše vsled svojih specifičnih zmožnosti boljše kakor moški.

III.

8. Za povzdigo splošnega napredka življenja našega naroda zahteva J. F. S.:

a) sistematično izvedeno državno zaščito dece in mladine s sodelovanjem privatnih organizacij;

b) propagando za higijenski način življenja;

c) najostrejši boj alkoholizmu;

d) najostrejši boj korupciji;

e) uveljavljenje enakih moralnih principov za moža in ženo;

f) zaliranje prostitucije;

g) omogočenje in zaščita braka;

h) popolno izenačenje nezakonske dece z zakonsko dečo v vseh ozirih. J. F. S. poudarja, da ne gre njegovo gibanje za tem, da pribori ženi neko izjemno stališče v družbi in državi, temveč za tem, da omogoči ženi udeleževanje v javnem življenju na način, ki najbolje odgovarja njenim sposobnostim in ki prinese celokupnemu narodu največ koristi. Svoje gibanje proklamira kot izrecno kulturno gibanje.

B.) Sredstva.

Svoj program hoče doseči alijansa s sledečimi sredstvi:

1. izdavanja brošur, letakov in dnevnika o ženskem vprašanju, o važnosti volilne pravice za ženo itd.;

2. z javnimi manifestacijami za volilno pravico;

3. z anketami o socialnem in gospodarskem položaju delovne žene (ročne in duševne proletarke).

4. zbiranje statističnega materiala o zaposlitvi dece do 14. leta, o zaposlitvi žene v pridobitnih poklicih in izkoriščevanje zbranega materiala;

5. predlogi k novim zakonom;

6. izpremembe že obstoječih zakonov;

7. žive medsebojne zveze s feminističnimi udruženji v tujini.

Opazili smo, da niso bile vabljene Nemke, Madžarke, Bolgarke itd. Drugič se to mora zgoditi.

Zborovanje je pismeno pozdravila tudi voditeljica osrednjega tajništva žena Neodv. Del. Str. Jugoslavije sodr. Desanka Cvelkovičeva, ki je bila izvoljena tudi za podpredsednico odbora alijanse.

Potrebno pa je, da iz našega načelnega, marksističnega stališča damo par opomb k programu te alijanse.

Najprvo že konstatacija, da bo ta ženski pokret izrecno kulturno gibanje je popolnoma napačna. Žensko vprašanje sploh ni posebno vprašanje, ampak je le del socialnega vprašanja in kot tako je predvsem gospodarsko in (kakor vsako gospodarsko vprašanje!) eminentno politično vprašanje. Kakor je današnje gospodarsko suženstvo ročnega in duševnega proletarijata le posledica današnje kapitalistične družabne uredbe, tako je tudi današnji suženjski položaj žene le posledica kapitalistične družbe. Kakor bo ročni in duševni proletarijat osvobojen šele takrat, ko bo namesto današnje kapitalistične, razredne družbe stopila nova, socialistična družbena uredba, v kateri ne bo ne razredov in ne izkoriščanja; tako je predpogoj za popolno osvobojenje žene — padec kapitalistične družbe.

In boj za ta cilj, ki bo šele prinesel popolno osvobojenje vseh žrtev današnjega kapitalističnega družabnega reda, se mora vršiti na političnem, strokovnem, združenem in kulturnem polju. Boj za osvobojenje žene je del razrednega boja. Volilna pravica, zaščita zakonodaja, anketa itd. To so le pripomočki v tem boju.

(Dalje prihodnjic.)

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

Mimogrede.

Socialistični kongres v Beogradu.

21. do 23. septembra se je vršil kongres SPJ v Beogradu. Že v zadnji številki smo prinesli pismo, ki ga je glavni odbor naše stranke poslal temu kongresu, da bi se stvorila enotna fronta v boju proti današnji kapitalistični reakciji. Kongres je ta poziv na predlog advokata Topalovića odbil z večino glasov, za enotno fronto se je zavzel Luka Pavičević in je za njegov predlog, da se stvori enotna bojna fronta glasovalo 13 delegatov. S tem, da je večina naš poziv odbila, je pokazala, da rajše podpira buržuazijo, kakor pa vodi res razredni boj. SPJ je sprejela tudi predlog, da vstopi v Hamburško internacionalo, katere odbornik je gospod Kasazov, minister fašistske vlade Cankove v Bolgariji. Vsak poišče pač sebi primerne družbe, in g. Kasazov je za Korune in Topalovića edina enakovredna družčina.

Kongres je tudi v narodnostnem vprašanju govoril in odklonil vsako federalivno razdelitev države ter se s tem odločno postavil na centralistično stališče srbskega šovinizma.

Sicer ni bilo nič važnejšega, razen da Brnoč ni bil sprejet v novo stranko.

Nova SPJ je nova po šlafulu ali poduhu je pa ostala — lista stara social-patrijotija Kasazovskega in Noskejevega kalibra.

Dostojen boj socialpatrijotov — a! preganjana nedolžnost.

»Zarja« in »Socialist« se trudila, da bi opravičila sklep SPJ, da odklanja enotno fronto v boju za najosnovnejše delavske zahteve, pred delavstvom. Zato pišela, da ni enotna fronta mogoča, ker blahimo »po naročilu iz Moskve« (kaj bi pač Golmajerjev »Socialist« drugega mogel napisati!) in obrekuje »samostojno misleče zaupnike« (pa ja, da ni s tem mišljen Golmajer sam!).

